

ชนกลุ่มน้อยเผ่าไต : พี่น้องเผ่าไทในสิบสองปันนา สาธารณรัฐประชาชนจีน

The Minority of Dai Tribe : Tai Tribe Relatives in Xishuangbanna, The Republic of China

รองศาสตราจารย์ ดร.เมฆม สอดส่องกฤษ¹
ดร.ฉวีวรรณ ว่องเจริญกุล²

บทคัดย่อ

จากการศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชาวไทยพบว่า มีชาวเผ่าไทอาศัยอยู่ในหลายพื้นที่ ซึ่งนอกจากในพื้นที่ประเทศไทยที่มีความชัดเจนที่สุดแล้ว ยังพบว่ายังมีกลุ่มคนที่เป็นเครือญาติกับชาวไทยอาศัยอยู่ในหลายพื้นที่ของประเทศต่างๆ นักวิชาการทางภาษาศาสตร์ใช้ชื่อเรียกคนไทยที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในประเทศไทยว่า “ไท” ชาวไทในสิบสองปันนามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชาวไทยในพื้นที่ต่างๆ นักวิชาการมีความเห็นว่าเป็นจุดกำเนิดของเผ่าพันธุ์ตระกูลไท บทความนี้นำเสนอในเชิงชาติพันธุ์วรรณาเกี่ยวกับชนเผ่าไตในสิบสองปันนา มีเนื้อหาหลักประกอบด้วย

- (1) ถิ่นที่อยู่
- (2) ข้อมูลทางภาษา
- (3) ประวัติศาสตร์
- (4) ศิลปวัฒนธรรม
- (5) ชีวิตความเป็นอยู่
- (6)ขนบธรรมเนียมประเพณี

เนื่องจากข้อความเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศจีนของไทยยังมีอยู่น้อย บทความนี้จึงนำเสนอเพื่อให้เป็นข้อมูลสำหรับนักวิชาการชาวไทยได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

คำสำคัญ: ชนกลุ่มน้อย ชาวไท สิบสองปันนา สาธารณรัฐประชาชนจีน

¹อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาและวรรณคดีตะวันออก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

²อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันออกและเอเชียศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และกรรมการจัดการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

Abstract

According to the historical study of Tai tribes, it was found that Tai tribes live in many areas. Apart from Thailand which is the most obvious residential area for Thai tribes' relatives, the study indicated that the relatives of Thai tribes also live in other places in various countries. Linguists named Tai people who do not live in Thailand as "Tai". Tais who live in Xishuangbanna have a close relationship with other Tai people in other regions. The academics agree that this can be the origins of Tai tribe family. This paper presents the ethnicity of Tai tribes living in Xishuangbanna. The key issues that will be mentioned in the paper include:

- (1) the residential areas
- (2) linguistic information
- (3) history
- (4) arts and cultures
- (5) way of life

(6) customs and traditions. Due to limited information about the minority of Chinese in Thailand, this article will contribute to those Thai academics who want to conduct research on this topic later on.

Keywords : Minority Tai People Xishuangbanna The Republic of China

บทนำ

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีอาณาบริเวณกว้างใหญ่ไพศาล มีเนื้อที่ 9,596,960 ตารางกิโลเมตร หรือเปรียบเทียบกับอย่างคร่าวๆ คือมีอาณาเขตเท่ากับ 22 เท่าของประเทศไทยโดยประมาณ จากการสำรวจจำนวนประชากรเมื่อปี 2006 มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,313,973,713 คน ด้วยอาณาบริเวณที่ครอบคลุมพื้นอันกว้างใหญ่นี้เอง ทำให้ประเทศจีนรวบรวมเอาประชากรที่ต่างชาติพันธุ์ไว้มากมายถึง 56 ชนเผ่าอยู่ด้วยกัน รัฐบาลจีนแบ่งกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ โดยใช้เกณฑ์เรื่องประวัติศาสตร์ความเป็นมา การสืบเชื้อสาย ประเพณีวัฒนธรรม ถิ่นที่อยู่ ศาสนา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งตามความเห็นชอบของกลุ่มชาติพันธุ์เอง กำหนดกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศออกเป็น 56 กลุ่ม จากการสำรวจจำนวนประชากรจีนในปี 1996 พบว่าประเทศจีนมีชาวฮั่น 96.3% และ 4.7% เป็นกลุ่มชาติพันธุ์อื่น รัฐบาลจีนจึงเรียกกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่นอกเหนือจากชาวฮั่นว่า “ชนกลุ่มน้อย” รวมทั้งสิ้น 55 กลุ่ม

1. ถิ่นที่อยู่ของชนเผ่าไต

ชาวไตอาศัยอยู่ในมณฑลยูนนาน (云南 Yúnnán) ในบริเวณเขตปกครองตนเองเผ่าไต สิบสองปันนา (西双版纳 Xīshuāngbǎnnà) เขตปกครองตนเองเผ่าไตเผ่าจิ่งโป (景颇族 Jǐngpō zú zìzhìqū) เมืองเต๋อหง (德宏 Déhóng) อำเภอปกครองตนเองเผ่าไต เผ่าว่า (傣族 Dǎi zú wǎ zú zìzhìxiàn) เมืองเก็งหม่า (耿马 Gěngmǎ) อำเภอปกครองตนเองเผ่าไตเผ่าลาหู่ (傣族拉祜族 Dǎi zú lāhù zú zìzhìxiàn) เมืองเมิ่งเหลียน (孟连 Mènglián) และมีกระจัดกระจายอยู่ตามเมืองอื่นๆ อีกกว่า 30 เมือง ในมณฑลยูนนาน เช่น ซินผิง (新平 Xīnpíng) หยวนเจียง (元江 Yuánjiāng) จินผิง (金平 Jīnpíng) เป็นต้น ชาวไตตั้งบ้านเรือนอยู่ตามบริเวณเขตร้อนที่ราบหุบเขา จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชนกลุ่มน้อยเผ่าไตมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,158,989 คน

2. ข้อมูลภาษา

2.1 การจัดแบ่งตระกูลภาษา

ภาษาที่ชาวไทพุดเรียกว่า “ภาษาไต” (傣语Dǎiyǔ) ออกเสียงตามอักษรจีนว่า “ไต” ตามทฤษฎีของนักวิชาการจีน ในหนังสือชื่อ “สังเขปภาษาชาวตั้ง - ไถ” (侗台语族概论Dòng Tái yǔzú Gàilùn) ของผู้เขียนชื่อ เหลียงหมิ่น และ จางจวินหฺรู (梁敏, 张均如Liáng Mǐn, Zhāng Jūnrú, 1996) จัดภาษาไตอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต (汉藏语系 Hàn Zàng yǔxì) สาขาภาษาจ้วง-ตั้ง (壮侗语族 Zhuàng Dòng Yǔzú) แขนงภาษาจ้วง-ไต (壮傣语支 Zhuàng Dǎi yǔzhī) และในกลุ่มภาษาไตยังแบ่งออกเป็น 4 สำเนียงภาษาดั้งเดิม โดยแบ่งตามถิ่นที่อยู่อาศัย ได้แก่

(1) ถิ่นเต๋อหง (德宏傣语Déhóng Dǎiyǔ) มีชื่อภาษาดั้งเดิมว่า ไต๋น๋า (傣那语Dǎinà yǔ) มีประชากร 540,000 คน

(2) ถิ่นสิบสองปันนา (西双版纳傣语Xīshuāngbǎnnà Dǎiyǔ) มีชื่อภาษาดั้งเดิมว่า ไต๋เล่อหรือไต๋ลือ (傣仂语Dǎilè yǔ) มีประชากร 280,000 คน

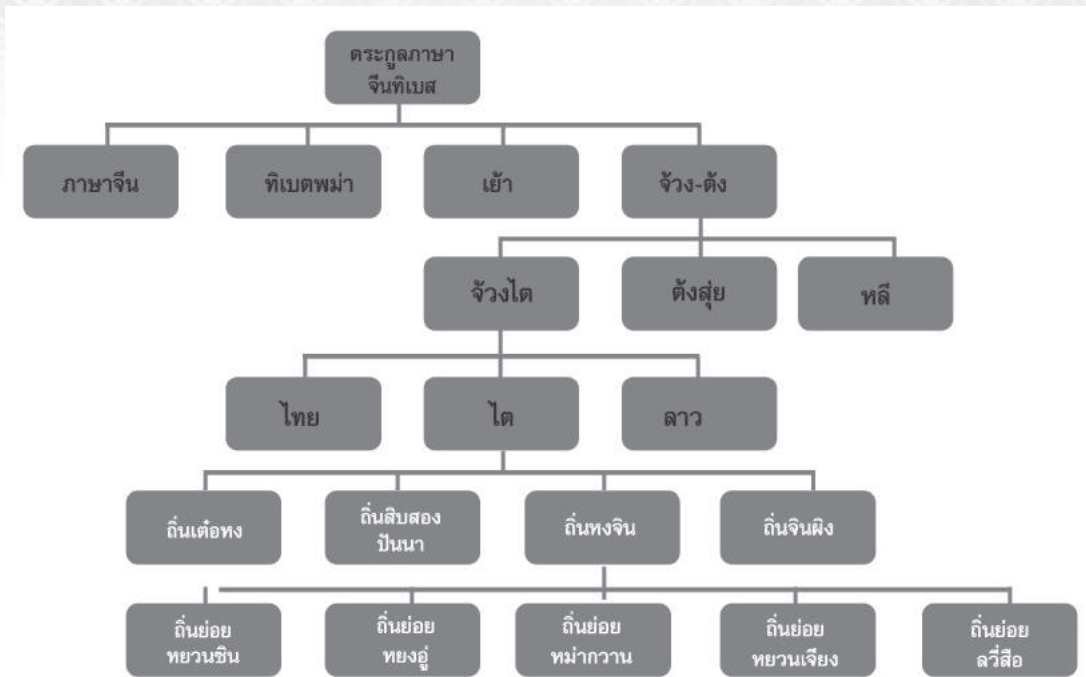
(3) ถิ่นหงจิน (红金傣语Hóngjīn Dǎiyǔ) มีประชากร 140,000 คน ภาษาไตถิ่นนี้ค่อนข้างซับซ้อนเนื่องจากภาษาดั้งเดิมของแต่ละอำเภอมีความแตกต่างกันมาก บริเวณที่พูดภาษาไตถิ่นนี้คือหมู่บ้านชาวไตที่ตั้งอยู่ตามบริเวณลุ่มแม่น้ำหยวนเจียง (元江Yuánjiāng) และลุ่มแม่น้ำจินซา (金沙江Jīnshājiāng) ภายในภาษาไตกลุ่มนี้สามารถแบ่งได้อีก 5 ถิ่นย่อย ได้แก่ ถิ่นย่อยหยวนซิน (元新Yuánxīn) ถิ่นย่อยหยงอู่ (永武Yǒngwǔ) ถิ่นย่อยหม่ากวาน (马关Mǎguān) ถิ่นย่อยหยวนเจียง (元江Yuánjiāng) และถิ่นย่อยลวี่สือ (绿石Lǜshí)

(4) ถิ่นจินผิง (金平傣语Jīnpíng Dǎiyǔ) มีชื่อภาษาดั้งเดิมว่า ไต๋ตวน (傣端语 Dǎiduānyǔ) มีประชากร 10,000 คน โดยประมาณ

แผนภูมิต่อไปนี้เป็นผู้เขียนได้สร้างขึ้นจากข้อมูลการจัดแบ่งตระกูลภาษาไต โดยได้เพิ่มเติมในส่วนของภาษาไตถิ่นและภาษาดั้งเดิมย่อย ซึ่งอิงตามการจัดแบ่งของนักวิชาการจีนชื่อ เหลียงหมิ่น และ จางจวินหฺรู (梁敏, 张均如, อ้างแล้ว) นักวิชาการทั้งสองท่านนี้ได้จัดแบ่งภาษาตระกูลจีนทิเบตโดยคำเนนรอยตาม หลี่ฟังกุ้ย (Li Fanggui, 1959)

(*Li Fanggui เป็นนักภาษาศาสตร์ชาวจีนที่ได้ไปเรียนวิชาภาษาศาสตร์ในสหรัฐอเมริกา และต่อมาก็ได้สอนอยู่ที่สหรัฐอเมริกา ชื่อของนักภาษาศาสตร์ท่านนี้เขียนเป็นภาษาจีนว่า 李方桂 อ่านว่า หลี่ ฟัง กุ้ย ใช้ระบบสัทอักษรจีนเขียนว่า Li Fanggui ผลงานของนักภาษาศาสตร์ท่านนี้มีทั้งที่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาจีน ผลงานภาษาอังกฤษจะใช้ชื่อว่า Li Fang Kuei หรือ Fang Kuei Li นักภาษาศาสตร์ไทยเรียกชื่อนักภาษาศาสตร์ท่านนี้หลายชื่อ เช่น หลี่ฟังกุ้ย หลี่ฟางเกว้ย ฟังเกว้ยลี่ ฟางเกว้ยหลี่ ฟังกุ้ยหลี่ เป็นต้น ซึ่งก็คือนักภาษาศาสตร์คนเดียวกัน ในบทความนี้อ้างอิงผลงานของ Li Fanggui ทั้งฉบับภาษาจีน และภาษาอังกฤษ ดังนั้น เพื่อให้ไม่ให้เกิดสับสน ในบทความนี้จะเรียกชื่อตามระบบสัทอักษรจีนว่า Li Fanggui ยกเว้นการอ้างอิง จะเรียกตามที่ปรากฏในเอกสารเดิม)

แผนภูมิ 1. การจัดแบ่งตระกูลภาษาของภาษาไต

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 เป็นต้นมา ผู้เขียนได้เคยเขียนบทความและงานวิจัยเกี่ยวกับภาษาตระกูลไทจำนวนหนึ่ง ซึ่งในงานดังกล่าวได้นำเสนอบทบาทททววรรณกรรมเกี่ยวกับการศึกษาภาษาตระกูลไทไว้แล้ว จึงจะนำบทบาทททววรรณกรรมดังกล่าวมาเสนอต่อไปนี้

เกี่ยวกับการจัดแบ่งตระกูลภาษาของภาษาไตนี้ นักภาษาศาสตร์มีข้อคิดเห็นแตกต่างกันไปหลายทฤษฎี ความแตกต่างนี้ไม่เพียงเกิดขึ้นในเรื่องของการจัดแบ่งตระกูลภาษา กล่าวคือ บ้างเห็นว่าภาษาไทจัดอยู่ในตระกูลภาษาใหญ่จีนทิเบต แต่บ้างเห็นว่าควรจัดเป็นภาษาตระกูลไทต่างหากแยกออกมาจากจีนทิเบต นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องไปถึงชื่อเรียกภาษาด้วย ดังจะเห็นว่าในงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาษาตระกูลไท มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น ไทย ไท ไต ไต ลาว สยาม กัมไท ในภาษาจีนก็เช่นเดียวกัน มีตัวอักษรที่เรียกชื่อภาษาไทหรือชาวไทยอย่างน้อยสี่ตัวขึ้นไป คือ 泰 (Tài) 傣 (Dǎi) 台 (Tái) 暹 (Xiān) มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้แล้ว เช่น เรื่องเดช (2531) ในหนังสือชื่อ “ภาษาถิ่นตระกูลไทย” จิตร (2519) ในหนังสือชื่อ “ความเป็นมาของคำสยาม ไทย ลาวและขอม และลักษณะทางสังคมของชื่อชนชาติ” สุริยา (2548) ในหนังสือชื่อ “นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์ : ภาษาตระกูลไท”

โดยทั่วไปถือว่าภาษาไตเป็นตระกูลย่อยภาษาหนึ่งในตระกูลภาษาใหญ่ จีน-ทิเบต ซึ่งภาษาตระกูลจีน – ทิเบตนี้ เป็นตระกูลภาษาที่ใหญ่ที่สุดในเอเชีย แบ่งออกเป็น 4 สาขา คือ

- (1) สาขาภาษาจีน
- (2) สาขาภาษาไทย
- (3) สาขาแม่เย้า
- (4) สาขาทิเบตพม่า

(เรื่องเดช, 2531) อย่างไรก็ตามนักภาษาศาสตร์หลายท่านเรียกชื่อตระกูลภาษานี้แตกต่างกันไป อย่างเช่น Grierson (1903) เรียกรวมเป็นตระกูลเดียวกันกับภาษาจีนว่า ตระกูลภาษาไทยจีน (Siamese-Chinese family) Benedict (1975) เรียกว่า ออสโตร – ไทย (Astro-Tai) เพราะเห็นว่าเป็นสาขาหนึ่งของ

ตระกูลออสโตรเนเซียน ต่อมามีการตั้งชื่อตระกูลภาษาไทยอีกหลายชื่อด้วยเหตุผลต่างๆ เช่น บ้างเรียกว่า ตระกูลภาษาไทย ตระกูลภาษาไต แยกออกมาเป็นตระกูลภาษาไทยต่างหาก บ้างเรียกว่าตระกูลคำไต (KamTai family) และ ภาษาไดอิก (Daic) โดยรวมภาษาไทยถิ่นต่างๆที่พูดในประเทศต่างๆ 8 ประเทศเป็นตระกูลเดียวกันหมด (เรื่องเดช, 2531) Benedict (1942) ได้ตั้งชื่อตระกูลภาษานี้ใหม่ว่า ตระกูลภาษาไทยกะได (Tai Kadai) เพื่อให้ครอบคลุมถึงภาษาไทยถิ่นที่พูดอยู่ที่เกาะไหหลำ อ่าวต๋ายเกี๋ย และภาษากลุ่มตระกูลภาษาไทยที่พูดอยู่ที่ประเทศจีน และเวียดนามทั้งหมด

นอกจากนี้ ยังมีการแบ่งภาษาตระกูลไทโดยยึดหลักภูมิศาสตร์ นักนิรุกติศาสตร์ของไทยในอดีตที่สำคัญคือพระยาอนุมานราชธน(อ้างในเรื่องเดช,2531) ได้แบ่งภาษาตระกูลไทยออกเป็น 4 กลุ่ม โดยอาศัยหลักทางภูมิศาสตร์ คือ (1) ไทยกลาง คือภาษาไทยที่พูดอยู่ในประเทศไทย (2) ไทยจีน คือภาษาไทยที่พูดอยู่เขตประเทศจีนบริเวณกวางสี ไกวเจา กวางตุ้ง เช่น ภาษาไทยลาย ไทยลุง ไทยย้อย ไทยโก้ ไทยนุง (3) ไทยตะวันตก คือภาษาไทยที่พูดอยู่ในพม่า เช่น ไทยใหญ่ ไทยจีน ไทยอาหม (4) ไทยตะวันออก คือภาษาไทยที่พูดอยู่ในประเทศเวียดนาม และลาว เช่น ไทยโก้ ผู้ไทย ไทยลาว

การใช้หลักเกณฑ์ทางภาษา เช่น หลักการกระจายคำและเสียง จะเป็นที่ยอมรับในการจัดกลุ่มภาษา นักวิชาการที่สำคัญคือ Li Fanggui (1959) ใช้เกณฑ์ทางการกระจายคำศัพท์ ลักษณะทางเสียงและพัฒนาการทางเสียงแบ่งกลุ่มภาษาไทยออกเป็นถิ่นต่างๆ 3 กลุ่มด้วยกันคือ (1) กลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ เช่นภาษาไทยสยาม ลาว ลื้อ อาหม (2) กลุ่มกลาง เช่น ภาษาโก้ นุง Lung-Chow (3) กลุ่มเหนือ เช่น Wu-ming, Ch'ien-chiang, His-Lin, Po-ai ยังมีนักภาษาศาสตร์อีกหลายท่านที่ศึกษาภาษาตระกูลไท

และจัดให้ภาษาที่พูดอยู่ในประเทศจีน หรือภาษาที่มีความเกี่ยวข้องกับภาษาจีนเป็นสมาชิกในภาษาตระกูลไท เช่น John F. Hurtmann (1986) จัดแบ่งภาษาไทยเฉพาะกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ของ Li Fanggui เป็นกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ตอนล่าง ตอนกลางและตอนบน กลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ตอนล่างนี้ครอบคลุมไปถึงตอนใต้สุดของตะวันตกเฉียงใต้ของจีน และยังมีนักภาษาศาสตร์ในยุคต่อจาก Li Fanggui อีกหลายท่าน เช่น Marwin Brown (1965), William J.Gedney (1972), James R.Chamberlain (1972) ก็ได้ดำเนินรอยตาม Li Fanggui โดยในการจัดแบ่งภาษาตระกูลไทล้วนมีความเกี่ยวข้องกับภาษาตระกูลจีน หรือเป็นภาษาไทยที่พูดอยู่ในประเทศจีนทั้งสิ้น

เรื่องเดช (2531) นักวิชาการภาษาตระกูลไทยได้จัดแบ่งภาษาตระกูลไทยออกเป็น “กลุ่มไท” โดยรวมภาษากลุ่มไทสยามและลาวไว้ในกลุ่มเดียวกัน และ “กลุ่มไต” รวมภาษาไตยวน ไตหลวง ไตจีนไว้ด้วยกัน สุริยา (2548) ให้ความเห็นว่า “นอกจากภาษาที่อยู่ในตระกูลภาษาไทยแล้ว ยังมีภาษาอยู่อีกจำนวนหนึ่งที่นักภาษาศาสตร์ไม่จัดเข้าอยู่ในตระกูลไทเพราะลักษณะทางภาษาจัดได้ว่ามีความสัมพันธ์ห่างจากภาษาตระกูลไทออกไป แต่ก็ยังเป็นความห่างที่เห็นได้ว่ายังมีร่องรอยของสายใยความสัมพันธ์เดิมอยู่ ภาษาเหล่านี้สืบเชื้อสายมาจากภาษาที่นักภาษาศาสตร์เชื่อว่าเป็นบรรพบุรุษของภาษาตระกูลไทยคือที่เรียกว่าภาษาตระกูลกะได (Kadai Language Family)

ตัวอย่างคำศัพท์ภาษาไต 4 ถิ่น

ภาษาไทย	ถิ่นเต๋อหง	ถิ่นสิบสองปันนา	ถิ่นหงจิน	ถิ่นจินผิง
ฟ้า	fa4	fa4	fa4	fa4
พระอาทิตย์	van2	ta1 van2	van2	ta1 van2
น้ำ	lam4	nam4	nam2	nam4
พื้นดิน	lin6	din1	din1	lin1
ทอง	xam2	xam2	xam2	xam2
หิน	ma:k9 hin1	hin1	hin1	hin1
นา	la2	na2	na2	na2
ไฟ	fai2	fai2	fai2	fai2

งานที่สำคัญที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของภาษาไทยและจีนในยุคเริ่มแรกคือ A.Conrady, K.Wulff (อ้างใน 龚群虎 Gōng Qúnhǔ, 2002) เสนอแนวคิดในเรื่องความสัมพันธ์ของระบบเสียงวรรณยุกต์ โดยได้สรุปกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ของระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยและภาษาจีน นอกจากนี้ยังเปรียบเทียบคำศัพท์ร่วมเชื้อสายระหว่างภาษาจีนกับภาษาไทยหรือภาษาอื่นในสาขาภาษาไท พบว่ามีคำศัพท์ที่เป็นคำศัพท์ร่วมเชื้อสายกว่า 200 คำ

งานที่สำคัญอีกชิ้นหนึ่ง เป็นวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของนักวิชาการด้านจีนศึกษาชาวไทยคือ A Study of Sino-Thai Lexical Correspondences ของ ประพิน มโนมัยวิบูลย์ ที่เสนอต่อ University of Washington (P.Manomaiwibool, 1975) งานวิจัยชิ้นนี้เปรียบเทียบคำศัพท์ร่วมเชื้อสายในภาษาไทยและจีน โดยรวบรวมคำศัพท์ภาษาจีนยุคกลางประวัติศาสตร์ ที่สันนิษฐานว่าเป็นคำศัพท์ร่วมเชื้อสายไทยจีนถึง 600 คำ

นักวิชาการชาวจีน Li Fanggui (李方桂 Li Fāngguì, 1976) ให้ความเห็นเกี่ยวกับคำศัพท์ร่วมเชื้อสายภาษาไทยจีนว่า ภาษาไทยมีความสัมพันธ์กับภาษาจีน เหมือนอย่างที่ภาษาจีนมีความสัมพันธ์กับภาษาทิเบต ล้วนแล้วแต่เป็นภาษาร่วมสายเลือด และเพื่อสนับสนุนข้อคิดเห็นนี้ Li Fanggui ได้รวบรวมคำศัพท์ร่วมเชื้อสายระหว่างภาษาจีนกับภาษาในสาขาภาษาไท (ไต) ร้อยกว่าคำ ซึ่งถือเป็นคัมภีร์ศึกษาคำศัพท์ร่วมเชื้อสายภาษาไทยจีนเล่มสำคัญเล่มที่เดียว

หนังสือชื่อ นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์ : ภาษาตระกูลไท ของ สุริยา รัตนกุล (สุริยา, 2548) ในหนังสือเล่มนี้บทที่สี่เป็นเรื่องของภาษาตระกูลไท และภาษาที่เกี่ยวข้องกับภาษาตระกูลไทในประเทศจีน มีข้อความตอนหนึ่งว่า “ภาษาตระกูลไทแท้ๆที่อยู่ในประเทศจีนมีภาษาตระกูลไททั้งสามสาขา โดยภาษาไทย ฉาน ไทเหนือและไทลื้อเป็นภาษาตระกูลไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ ภาษาไทโท้และไทนุงเป็นภาษาตระกูลไทสาขากลาง และภาษาไทยยอกกับภาษาไทจ้วงเป็นภาษาตระกูลไทสาขาเหนือ การที่ประเทศจีนมีตัวแทนของภาษาตระกูลไททั้งสามสาขาอยู่ครบถ้วนบริบูรณ์ดังนี้ ก็เพราะประเทศจีน เป็นถิ่นเดิมของผู้ที่พูดภาษาตระกูลไท นักภาษาศาสตร์เชื่อกันว่าถิ่นเดิมของผู้พูดภาษาตระกูลไทเมื่อหลายพันปีก่อนนั้น อยู่ที่บริเวณตอนใต้ของประเทศจีนตอนที่ต่อกับประเทศเวียดนาม” นั่นก็หมายความว่าภาษาตระกูลไทในแผ่นดินจีนมีความสัมพันธ์กับภาษาอื่น ซึ่งสืบทอดมาเป็นภาษาจีนในปัจจุบันมานานแล้ว หากไม่พูดถึงคำศัพท์ร่วมเชื้อ

สายไท – จีน ที่หมายความถึงคำที่นักภาษาศาสตร์เชื่อว่า ครั้งหนึ่งเคยเป็นภาษาเดียวกันแล้วพัฒนาแตกสาขาไปเป็นภาษาอื่นๆ แม้หากไม่เชื่อว่าภาษาไทยและภาษาจีนเป็นภาษาร่วมสายตระกูลเดียวกัน อย่างน้อยๆ ในฐานะที่เป็นภาษาที่พูดอยู่ในดินแดนเดียวกัน ก็ย่อมมีการหลงไหลถ่ายเท ผสมปนเปกัน จนใช้ร่วมกันมานานหลายพันปี

หนังสือ พจนานุกรม และบทความของนักวิชาการสองท่าน คือ สมทรง บุรุษพัฒน์ และปราณี กุลละวณิชย์ หลากหลายผลงานที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทยกับภาษาตระกูลจีน-ทิเบต เช่น ภาษาและวัฒนธรรมกัม-ไท (สมทรง, 2539) พจนานุกรมภาษากัม-จีน-ไทย-อังกฤษ (สมทรง, 2543) พจนานุกรม

ฮไต-จีน-ไทย-อังกฤษ (สมทรง, 2546) พจนานุกรมสุขุ-จีน-ไทย-อังกฤษ (สมทรง, 2546) Northern Zhuang Chinese English Dictionary (Somsong, 2006) การเปรียบเทียบคำลักษณนามในภาษาไทย-กะได (สมทรง, 2549) พจนานุกรมจ้วงใต้ – ไทย (ปราณี, 2535) ศัพท์ไท 6 ภาษา (ปราณี, 2537) ผลงานเหล่านี้เป็นหลักฐานคลังคำศัพท์ที่ใช้ศึกษาเปรียบเทียบภาษาตระกูลไทที่สำคัญ

3. ประวัติศาสตร์

คนไทหรือคนไตมีชื่อเรียกตัวเองหลายชื่อ เช่น ไต่เล่อ หรือ ไตลื้อ (傣仂Dǎilè) ไต๋หย่า (傣雅Dǎiyǎ) ไตเหนือ หรือ ไต๋น่า (傣那 Dǎinà) ไต๋เป็ง (傣绷Dǎibēng) ในสมัยฮั่นและจิ้น เรียกชนกลุ่มนี้ว่าเตียนเยว่ (滇越Diānyuè) ต่าน (掸Dǎn) ช่าน (擅Shàn) เหลียว (僚Liáo) และจิ่วเหลียว (鳩僚Jiūliáo) ในสมัยถังและซ่งเรียกชนกลุ่มนี้ว่าจินฉือ (金齿Jīnchǐ) เฮฉือ (黑齿Hēi chǐ) หมางหมาน (茫蛮Mángmán) ป้ายอิ (白衣Báiyī) ชื่อป้ายอินี้บางตำราเขียนด้วยตัวอักษรต่างๆกัน ออกเสียงต่างกันเล็กน้อย เช่น ป้ายอิ (百夷Bǎiyí) ป้ายอิ (白夷 Bǎiyí) ป๋ออี้ (伯夷Bóyí) จนถึงสมัยราชวงศ์ซ่งเรียกชนกลุ่มนี้ว่า ป้ายอิ (摆夷Bǎiyí) ภายหลังการปฏิวัติวัฒนธรรม รัฐบาลจีนเรียกชื่อชนเผ่าไตตามความสมัครใจของชนเผ่าว่า ไตจู่ (傣族Dǎizú) ซึ่งหมายถึงชนเผ่าไตนั่นเอง

ชนเผ่าไตในดินแดนจีนนี้มีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนานมาก พงศาวดารจีนที่มีบันทึกถึงชนเผ่าไตเริ่มตั้งแต่ศตวรรษที่ 1 ในปี ค.ศ. 109 จักรพรรดิฮั่นอู่ตี้บุกเบิกพื้นที่ทางตะวันตกเฉียงใต้ และสร้างเมืองอีโจว (益州Yìzhōu) ขึ้นในบริเวณที่ชาวไตตั้งถิ่นฐานอยู่ คือ บริเวณชายแดนทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเมืองอีโจว จนถึงศตวรรษที่ 6 ได้สร้างเมืองหย่งชาง (永昌Yǒngchāng) พื้นที่อาศัยของชนเผ่าไตจัดอยู่ในเขตการปกครองของเมืองหย่งชางนี้เอง ในเวลานั้นบรรพบุรุษชาวไตได้ส่งคณะทูตและคณะนักดนตรีนักแสดงเพื่อแสดงถวายแด่จักรพรรดิของราชวงศ์ตองอันที่เมืองหลวงลั่วหยาง และได้รับการยอมรับและการโปรดปรานของจักรพรรดิราชวงศ์ตองอันเป็นอย่างมาก จนได้รับพระราชทานรางวัลมากมาย ที่สำคัญหัวหน้าผู้นำคณะชาวไตมานั้นได้รับเชิญให้อยู่รับราชการเป็นนายพลของราชวงศ์ฮั่นอีกด้วย ชนเผ่าไตและราชสำนักฮั่นจึงมีสัมพันธอันดีต่อกันนับแต่นั้นเรื่อยมา ข้อสังเกต เกี่ยวกับชื่อเรียกชาวไตบางชื่อ แปลความหมายตามตัวหนังสือได้ดังนี้ จินฉือ (金齿Jīnchǐ แปลว่าฟันทอง) เฮฉือ (黑齿 Hēichǐ แปลว่าฟันดำ) ป้ายอิ (白衣Báiyī แปลว่าเสื้อขาว)

กระทั่งคริสต์ศตวรรษที่ 8 ถึง คริสต์ศตวรรษที่ 13 ชนเผ่าไต รวมทั้งชนชาติใกล้เคียงได้แก่ เผ่าอี้ (彝族Yí Zú) เผ่าป๋าย (白族Bái Zú) ก่อตั้งเป็นเขตการปกครองขึ้นที่ยุหนานน่านเจ้า (云南南诏 Yúnnán Nánzhào) ในสมัยหยวนพื้นที่ชนเผ่าไตอยู่ในเขตการปกครองของมณฑลยูหนาน ในสมัยนั้นมีกฎ การถือครองที่ดิน และมีการจัดตั้งชุมชนใหม่ขึ้นหลายแห่ง ที่สำคัญได้แก่ เมืองเต๋อหง (德宏Déhóng) ลิบสอง ปันนา (西双版纳Xīshuāngbǎnnà) ซึ่งเป็นพื้นที่อาศัยส่วนใหญ่ของชนชาวไต ถึงสมัยหมิงมีการจัดการให้ ชาวไตถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินทำกิน อันเป็นจุดสำคัญในการรวมชนเผ่าไตเข้ามาอยู่ในการปกครองของจีน ใน สมัยราชวงศ์ชิงการปกครองชนเผ่าไตไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก คงยึดถือตามแบบการปกครองของราชวงศ์หมิง แต่มีการยึดที่ดินที่มีการพัฒนาแล้วของชาวไตกลับคืนเป็นของรัฐ โดยการส่งขุนนางเข้าไปในพื้นที่จัดการ รวบรวมที่ดิน ในสมัยกั๋วหมินตั้งก่อตั้งเขตการปกครองในบริเวณชายแดนของชนเผ่าไต ชูตรีประชาชน สร้าง ความทุกข์ยากให้กับชาวไตเป็นอย่างมาก

ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ชาวไตในแต่ละท้องถิ่นที่มีสภาพเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน ระดับชั้นทางสังคม การปกครองแบบบริดนาทาเร็นประชาชน แสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของระบบสังคมชาวไตว่าเริ่มต้นจากระบบศักดินาที่มีหัวหน้าเผ่าปกครอง ถือกรรมสิทธิ์สูงสุด เปลี่ยนมาเป็นประชาชนมีสิทธิ์ถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินในบริเวณจิ่งตง (景东 Jǐngdōng) ซินผิง (新平Xīnpíng) หยวนเจียง (元江Yuánjiāng) ประชาชนชาวไตและชาวฮั่นอาศัย อยู่อยู่ละเล้ารวมกัน ชาวไตรับอิทธิพลจากชาวฮั่นมากมายทั้งด้านการอาชีพ การเกษตร วัฒนธรรม เป็นต้น โดยเฉพาะวิทยาการด้านอุตสาหกรรมการผลิต ระบบเศรษฐกิจและสังคมของชาวไตและชาวฮั่นในบริเวณนี้ เริ่ม เข้าสู่ระบบสังคมแบบการถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ระบบศักดินาและความไม่เสมอภาคในสังคมเกิดขึ้นอย่าง รุนแรง ชาวไตถูกกดขี่จากเจ้าของที่ดินทั้งในและนอกพื้นที่ ประกอบกับการปกครองของยุคก๊กมินตั๋ง (国民党 Guómíndǎng) ส่งผลให้ชาวไตในบริเวณดังกล่าวทุกข์ยากและลำบากมาก แต่การพัฒนาเศรษฐกิจของชาวไต ที่เมืองเต๋อหงและลิบสองปันนากลับซำกว่าที่อื่น โดยเฉพาะในเขตลิบสองปันนา ยังคงดำรงระบบการถือครอง ที่ดินแบบมีหัวหน้าชุมชนอยู่อย่างค่อนข้างสมบูรณ์

หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนชาวไตก่อตั้งเขตปกครองตนเองตามเมืองต่างๆดังนี้

1. ปี 1953 ก่อตั้งบริเวณปกครองตนเองชนเผ่าไตที่ลิบสองปันนา และในปี 1955 ยกฐานะเป็นเขตปกครองตนเองชนเผ่าไตที่ลิบสองปันนา (西双版纳傣族自治州 Xīshuāngbǎnnà Dǎi Zú zìzhìzhōu)

2. ปี 1953 ชุมชนชาวไตที่เมืองเต๋อหงก่อตั้งเป็นบริเวณปกครองตนเอง และยกฐานะเป็นเขตปกครองตนเองเมืองเต๋อหง (德宏傣族景颇族自治州Déhóng Dǎi Zú Jǐngpō Zú zìzhìzhōu) ในปี1956

3. นับตั้งแต่ปี 1954 ถึง 1980 ทยกก่อตั้งเขตปกครองตนเองเผ่าไต เผ่าลาหู่ เผ่าว่าอำเภอ เมิ่งเหลียน (孟连傣族拉祜族佤族自治县Mènglián Dǎi Zú Lāhù Zú Wǎ Zú zìzhìxiàn) อำเภอปกครองตนเองเผ่าไต เผ่าว่าที่อำเภอกึ่งหมา (耿马傣族佤族自治县 Gěngmǎ Dǎi Zú Wǎ Zú zìzhìxiàn) อำเภอปกครองตนเองเผ่าอี้เผ่าไตอำเภอสินผิง (新平彝族傣族自治县Xīnpíng Yí Zú Dǎi Zú zìzhìxiàn) และ อำเภอปกครองตนเองเผ่าฮานีเผ่าไตอำเภอยวนเจียง (元江哈尼族彝族傣族自治县Yuánjiāng Hānī Zú Yí Zú Dǎi Zú zìzhìxiàn)

นับแต่นั้นมา ก็ได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงระบบการถือครองกรรมสิทธิ์ ที่ดินแบบศักดินามาเป็นแบบสังคมนิยม ทำให้ระบบสังคมเศรษฐกิจและวัฒนธรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่และมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ระยะเวลา 40 ปี นับตั้งแต่การก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นต้นมา

เกิดการพัฒนาด้านเรื่องการผลิตกระดาษ อันเป็นพื้นฐานหลักในการพัฒนาการเกษตรของชุมชน รัฐบาลสนับสนุนอุตสาหกรรมการผลิตเกี่ยวกับเครื่องจักรกล และอาหาร โดยเฉพาะ“ชาผู่เอ๋อร์”(普洱茶Pǔ'ěrchá) เป็นชาที่ปลูกโดยชาวไตที่มีชื่อเสียงระดับโลก มีการทดลองปลูกต้นชาพาราในเขตสิบสองปันนาได้สำเร็จ สร้างความเจริญทางเศรษฐกิจและรายได้ให้กับชาวไตอย่างมหาศาล มีการทำเหมืองแร่ อุตสาหกรรมเครื่องจักรกล ไฟฟ้า เคมี เครื่องปั้นดินเผา หนังส กระดาษ เกลือ ชา อาหารสำเร็จรูป น้ำตาล ยาง โรงงานอุตสาหกรรมที่บูเจียง สิบสองปันนาและเต๋อหงก็ถือเป็นโรงงานอุตสาหกรรมระดับแนวหน้าของมณฑลยูนนาน จำนวนการผลิตก็เติบโตขึ้นมาโดยตลอด และเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรม รัฐบาลได้สนับสนุนให้มีการสร้างสถานีกำเนิดไฟฟ้าขึ้นที่สิบสองปันนาอีกด้วย เมื่อความเจริญเข้ามา การเติบโตทางภาคอุตสาหกรรมรุดหน้าสิ่งจำเป็นอีกอย่างหนึ่งคือการจราจร รัฐบาลทุ่มงบประมาณมหาศาลเพื่อระบบคมนาคมที่สมบูรณ์สู่ดินแดนชาวไต ไม่ว่าจะเป็นถนนหลวง สนามบิน การศึกษาก็ได้รับการพัฒนาตามไปด้วย มีการก่อสร้างโรงเรียนตั้งแต่ระดับประถมถึงขั้นอุดมศึกษา โดยใช้ภาษาไตเป็นหลัก มีสถานีวิทยภาษาไต หนังสือเอกสารตำราทั้งหลายได้รับการแปลเป็นภาษาไตใช้อย่างกว้างขวาง

ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ในถิ่นที่อยู่อาศัยของชาวไตที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลมีโรคระบาดมากมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคมาลาเรียและอหิวาตกโรค ในขณะที่ชาวไตขาดวิทยาการทางการแพทย์และยารักษาโรคที่ทันสมัย ทำให้ชาวไตประสบปัญหาด้านสุขภาพมาก แต่ปัจจุบันรัฐบาลสนับสนุนให้ชาวไตพัฒนาวิทยาการทางการแพทย์ และการใช้ยาที่ทันสมัย มีการก่อสร้างสถานีนอนามัยตามหมู่บ้าน จนสามารถปราบปรามและป้องกันโรคดังกล่าวได้ คุณภาพชีวิตของชาวไตเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น ปัจจุบันชาวไตจึงเป็นชนกลุ่มน้อยที่นับว่ามีความเป็นอยู่ที่ดี มีฐานะร่ำรวยมากมายชนเผ่าหนึ่ง

4. ศิลปวัฒนธรรม

ในด้านศิลปวัฒนธรรม ที่โดดเด่นได้แก่ การนับปฏิทินแบบชาวไต ซึ่งเริ่มมีมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 638 มีตำราปฏิทินจันทรคติ มีบันทึกพงศาวดารภาษาไตที่จารึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของชนเผ่า เพลง กลอน นิทาน และตำนานมากมาย ชาวไตมีวรรณกรรมขนาดยาวที่จดบันทึกไว้มากกว่าห้าร้อยเรื่อง ถือเป็นชนเผ่าที่มีอารยธรรมและวิวัฒนาการทางภาษาที่โดดเด่นมากที่สุดในบรรดาชนกลุ่มน้อยทั้งหมดของจีน วรรณกรรมที่โดดเด่นเป็นเรื่องราวของการกำเนิดพิภพ เช่น เรื่อง《布桑盖与瓦桑盖》(Bùsāngāi yǔ Wǎsāngāi) “ปู่ช่งก้ายกับหว่าช่งก้าย” เรื่อง《坤撒》(Kūnsā) “คุณซา” ยังมีเรื่องราวที่เกี่ยวกับบันทึกการทำมาหากิน เช่น เรื่อง《叭阿拉吾射金鹿》(Bǎālāwú shè jīnlù) “ปาอาลาอู๋ยิงกวางทอง” นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่อง《召网香召网朔》(Zhàowǎngxiāng Zhàowǎngshuò) “จ้าววังเซียงจ้าววังซั่ว” เรื่อง《勐卯与景欠战争史》(Měngmǎo yǔ Jǐngqiàn zhàn zhēngshǐ) “ประวัติศาสตร์สงครามของเหมิงหม่าวกับจิงเจียน” นวนิยายความรักเช่น《朗鲸布》(Lǎngjīngbù) “หล่างจิงปู” และเรื่อง《线秀》(Xiànxiù) “เซียนซั่ว” เรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตชาวไตในสมัยการเปลี่ยนแปลงการปกครองเช่น เรื่อง《彩虹》(Cǎihóng) “สายรุ้ง” และ《流沙河之歌》(Liúshāhé zhī gē) “บทเพลงแห่งสายน้ำทราย” เป็นต้น

ภาพที่ 1 คัดลอกมาจาก <http://zzguqu.peixun5.com/uploadfile/2010/0101/20093269344846.jpg>

ภาพที่ 1 ศิลปะการรำราชของชาวไตที่มีชื่อเสียงเลื่องลืออย่าง“ระบำนกยูง” (孔雀舞Kǒngquè wǔ) ที่เลียนแบบท่าทางการเคลื่อนไหว รำแพขนกยูงก็สะท้อนวัฒนธรรมของชาวไตได้อย่างชัดเจนและงดงามเช่นกัน เนื่องจากในบริเวณสิบสองปันนา มีนกยูงเป็นจำนวนมาก ทั้งที่เป็นนกยูงป่าและนกยูงเลี้ยง ชาวไตนับถือนกยูงว่าเป็นนางพญาแห่งนรกและนับถือว่าเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ประจำชนเผ่าจนกลายมาเป็นสัญลักษณ์ของชาวไตสิบสองปันนาอย่างหนึ่ง จนได้รับขนานนามว่า “ดินแดนแห่งนกยูง”

หูหลูเซียว (葫芦箫húlúxiāo) หรือ หูหลูซือ (葫芦丝húlúsī) คือ ขลุ่ยน้ำเต้า เป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่าชนิดหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของชาวไต ด้วยเสียงที่หวานใส และกังวาน ราวกับจะบอกให้รู้ว่าเป็นเสียงจากกลุ่มชนที่มีจิตใจซื่อตรง งดงามและบริสุทธิ์ของผู้คนเผ่าไต หากมีโอกาสเดินทางไปชมเทศกาลขนานอันเป็นที่อยู่ของชาวไต ก็จะได้ยินเสียงขลุ่ยน้ำเต้าอบอวนไปทั่วทุกมุมเมือง นอกจากจะเป็นเครื่องดนตรีประจำเผ่ากลุ่มน้อยชาวไตในสิบสองปันนาแล้ว ด้วยความไพเราะของขลุ่ยน้ำเต้า และความใกล้ชิดกันของกลุ่มชนเผ่าต่างๆ ทำให้มีการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมกันมาตลอด ขลุ่ยน้ำเต้า จึงได้รับความนิยมชมชอบของชนเผ่ากลุ่มน้อยแถบภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีนอีกหลายกลุ่ม เช่น ชาวเผ่าอาซาง ชาวเผ่าว้า และชาวเผ่าจิ้งโพด้วย

ภาพที่ 2 เครื่องแต่งกายชาวไต

คัดลอกมาจาก www.nipic.com

ภาพที่ 3 ขลุ่ยน้ำเต้า

คัดลอกมาจาก <http://www.dehong.gov.cn>

มีเรื่องเล่าของชาวไต เกี่ยวกับตำนานของขลุ่ยน้ำเต้าว่า

“นานมาแล้ว เกิดเหตุน้ำป่าทะลักไหลป่า เด็กหนุ่มชาวไตคนหนึ่งเกาะน้ำเต้าลอยคอฝ่าคลื่นยักษ์ไปช่วยคนรักของตน ความรักอันบริสุทธิ์ยังความประทับใจกับเทพีดา จึงบันดาลให้พายุน้ำป่าสงบลง หมู่ผกาเบ่งบาน นกยูงรำแพน อวยพรอันประเสริฐ แต่คู่รักทั้งสอง นับแต่นั้นมา น้ำเต้าจึงสืบทอดในเชื้อสายชาวไตเรื่อยมา”

นอกจากนี้งานฝีมือด้านการแกะสลัก การวาดภาพที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวก็สะท้อนวิถีชีวิตชาวไตได้อย่างงดงาม ด้านสถาปัตยกรรมแพไม้ไผ่ที่ล่องลอยไปตามสายน้ำ ก็เป็นสถาปัตยกรรมที่ล่องไปทอดโฉมให้ชนเผ่าอื่นชื่นชมความงดงามและภูมิปัญญาของชนเผ่าไตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

5. ชีวิตความเป็นอยู่

การแต่งกายของชาวไตคือ ชายสวมเสื้อผ่าอกไม่มีปกแขนยาวหรือสั้น สวมกางเกงขากว้าง กุดหนาวคลุมทับด้วยผ้าสักหลาด พันศีรษะด้วยผ้าขาวหรือเขียว นอกจากนี้ชายชาวไตนิยมสักลวดลายตามร่างกาย เด็กชายเมื่ออายุสิบเอ็ดสิบสองปีจะเชิญผู้มีอาคมมาสักยันตร์ตามร่างกาย ลวดลายที่นิยมสักได้แก่ ลายจำพวกสัตว์ ดอกไม้ หรืออักขระภาษาไต เพศหญิงสวมเสื้อแขนกระบอก หรือเสื้อแขนสั้น นุ่งผ้าถุง ชาวไตที่สิบสองปีนั้นสวมเสื้อรัดรูปสีขาวหรือสีลายดอก นุ่งผ้าถุงสีฉูดฉาด หญิงชาวไตที่เมืองหมาง (芒市 Mángshì) ก่อนแต่งงานจะสวมเสื้อผ่าอกรัดรูปแขนสั้นสีอ่อน กางเกงทรงยาวขากว้าง พบพบชายพกที่เอว เมื่อแต่งงานแล้วเปลี่ยนมาสวมเสื้อแขนกระบอกนุ่งผ้าถุงสีดำ ด้วยการแต่งกายที่มีสีสันฉูดฉาดเป็นเอกลักษณ์นี้เองชนกลุ่มอื่นมักเรียกชาวไตว่า ชาวไตเอวดอกไม้ ไตแขนกระบอก เป็นต้น

ด้านอาหารการกินของชาวไต ชาวไตที่ต่อหรงกินข้าวเจ้าเป็นอาหารหลัก ส่วนชาวไตที่สิบสองปีนาชอบกินข้าวเหนียว ชอบดื่มเหล้าและกินอาหารรสเผ็ด ชอบกินเนื้อ ปลา กุ้ง และชอบเคี้ยวหมาก

ภาพที่ 4 คัดลอกมาจาก http://top.innyo.com/image_upload/sl_2008_9_1_15_30_20.jpg

บ้านเรือนของชาวไตสร้างด้วยไม้สองชั้น ชอบตั้งบ้านเรือนอยู่บนพื้นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำ ส่วนชาวไตที่เมืองต่อหรงนิยมสร้างบ้านด้วยอิฐและดินชั้นเดียว และนิยมสร้างบ้านสี่หลังในรั้วเดียวกัน

6.ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ

ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไตสะท้อนถึงสังคมแบบศักดินาอย่างชัดเจน การแต่งงานจะแต่งงานกับคนที่มียศระดับชั้นทางสังคมเท่าเทียมกัน การถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นตัวกำหนดระดับชั้นสูงต่ำทางสังคม ชาวไตที่เป็นชนชั้นสูงสามารถมีภรรยาหลายคนได้ ส่วนชาวบ้านที่มีระดับชั้นทางสังคมต่ำจะมีสามีภรรยาคนเดียว โดยที่บิดามีสิทธิ์เด็ดขาดในการเลือกคู่ครองของลูก สมาชิกในครอบครัวประกอบด้วย พ่อแม่และลูกชาย ลูกสาวที่ยังไม่แต่งงาน หนุ่มสาวชาวไตมีอิสระในการเลือกคู่ครอง โดยที่หนุ่มสาวจะมีโอกาสพบปะกันในเทศกาลสำคัญๆ หรือตามงานประเพณีต่างๆ การพบปะกันเรียกว่า “ชวนผู้สาว” เมื่อตกลงแต่งงานกันแล้ว ชาวไตมีธรรมเนียมการแต่งลูกเขยเข้าบ้าน

ประเพณีงานศพของชาวไตใช้วิธีการฝังศพ สุสานฝังศพของผู้มีสถานภาพทางสังคมสูงจะแยกออกจากผู้มีสถานภาพทางสังคมต่ำอย่างเคร่งครัด ส่วนศพพระ นักบวชจะทำพิธีศพด้วยการเผา แล้วเก็บอัฐิบรรจุในเจดีย์กระเบื้องเก็บไว้ที่วัด

การนับถือศาสนาและความเชื่อของชาวไตมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการพัฒนาของระบบเศรษฐกิจและสังคม ในอดีตชาวไตบริเวณชายแดนนับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท ในขณะที่เดียวกันยังนับถือผีและวิญญาณอันเป็นการนับถือที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ตามชนบทชาวไตสร้างวัดพุทธมากมาย โดยเฉพาะที่สิบสองปันนา เด็กชายอายุครบเกณฑ์ต้องบวชเณร ชายอายุครบพรรษาบวชต้องบวชพระ เพื่อเรียนรู้พระธรรม ดังนั้นเทศกาล งานประเพณีต่างๆของชาวไตล้วนมีความเกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ เทศกาลที่สำคัญได้แก่เทศกาลกวนเหมินเจี๋ย (关门节Guānménjié) “เทศกาลปิดประตู” เทศกาลคายเหมินเจี๋ย (开门节Kāiménjié) “เทศกาลเปิดประตู” เทศกาลโพสูยเจี๋ย (泼水节Pōshuǐjié) “เทศกาลสงกรานต์” เป็นต้น เทศกาลกวนเหมินเจี๋ย คือ เทศกาลเข้าพรรษา จัดขึ้นในกลางเดือนมิถุนายน ส่วนเทศกาลคายเหมินเจี๋ย คือ เทศกาลออกพรรษา จัดขึ้นในกลางเดือนกันยายน นับตั้งแต่เทศกาลเข้าพรรษาถึงเทศกาลออกพรรษาเป็นระยะเวลาสามเดือน ชาวไตจะเข้าพรรษา ถือสิด เข้าวัด ไหว้พระ ฟังธรรม จนออกพรรษาจึงจะกลับมาใช้ชีวิตตามปกติ เทศกาลสงกรานต์เป็นเทศกาลขึ้นปีใหม่ของชาวไต ในเทศกาลนี้ชาวไตจะสรงน้ำพระ เล่นสาดน้ำสงกรานต์ แข่งเรืออย่างสนุกสนาน ถือเป็นเทศกาลที่มีความสำคัญมากของชาวไต

บทสรุป

บทความเรื่องนี้เป็นบทความเชิงชาติพันธุ์วรรณา มุ่งเสนอข้อมูลในภาพรวมเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยเผ่าไตในประเทศจีน จากการพิจารณาข้อมูลที่ได้เรียบเรียงมาผู้เขียนเห็นว่า แม้ชนเผ่าไตจะอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลจีน ถูกวัฒนธรรมใหญ่ของชาวฮั่นครอบคลุมน้อย ทั้งยังแวดล้อมไปด้วยชนกลุ่มน้อยเผ่าอื่นๆอีกหลายเผ่า แต่ด้วยความที่ชนเผ่าไตมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนาน ได้สั่งสมอารยธรรมจนเกิดเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของภาษา ซึ่งชาวไตยังคงใช้สื่อสารกันในชีวิตประจำวัน นับเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่มั่นคงและยังคงยึดถือต่อกันมาจนปัจจุบัน จากการเปรียบเทียบกับผลงานที่ผ่านมาในบททบทวนวรรณกรรมจะเห็นว่า ข้อมูลภาษาที่ได้นำเสนอในบทความนี้เป็นข้อมูลใหม่ที่ยังไม่มีปรากฏในผลงานภาษาไทยของผู้เขียนอื่นใด นับเป็นเป็นหลักฐานข้อมูลที่สามารถศึกษาในทางภาษาศาสตร์ตระกูลไท ทั้งที่อยู่ในประเทศไทยและที่อพยพไปตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ของประเทศต่างๆได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ในส่วนของคำภาษาจีน ผู้เขียนได้พยายามกำกับอักษรจีนและเสียงอ่านไว้ทุกแห่ง เพื่อให้ผู้อ่านสามารถนำไปใช้สืบค้นต่อไปได้อย่างถูกต้อง

บรรณานุกรม

- จิตร ภูมิศักดิ์. (2519). **ความเป็นมาของคำสยาม ไทย ลาว และขอม และลักษณะทางสังคมของชื่อชนชาติ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โครงการตำราสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. (2547). **ไทยสิบสองปันนาเล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ศยาม.
- ปราณี กุละวณิชย์. (2535). **พจนานุกรมจ้วงใต้-ไทย**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี กุละวณิชย์และคณะ. (2537). **ศัพท์ไท 6 ภาษา**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมฆม สอดส่องกฤษ. (2552). รายงานคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นอีสานที่คาดว่าจะเป็นคำศัพท์ร่วมเชื้อสายตระกูลไท-จีน. **วารสารเอเชียตะวันออกเฉียงศึกษ**. 14(2) : 124 - 162.
- _____. (2552). เสียงปฏิภาค / r / k / kh / และเสียงปฏิภาคอื่นๆ : หลักฐานความสัมพันธ์ของภาษาจีนกับภาษาไทยในฐานะภาษาร่วมตระกูล. **วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์**. 31(2) : 5 – 28.
- _____. (2553). การศึกษาวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์เชิงประวัติศาสตร์ของภาษาตระกูลไท-จีน เรื่อง ความสัมพันธ์ของเสียง /h / ในภาษาไทยถิ่นอีสานกับเสียง / h / ในภาษาจีน. **วารสารศิลปศาสตร์**. 3(2) : 68-90.
- _____. (2553). คำเสริมสร้อยสองพยางค์ในภาษาไทยถิ่นอีสานที่สันนิษฐานว่าเป็นคำศัพท์ร่วมเชื้อสายภาษาไท-จีน. **เอกสารประกอบการสัมมนาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง(20-40)** : คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- _____. (2555). การศึกษาทางภาษาศาสตร์เชิงประวัติศาสตร์ เรื่อง ความสัมพันธ์ของภาษาจีนกับคำเสริมสร้อยสองพยางค์ในภาษาไทยถิ่นอีสาน. **วารสารมนุษยศาสตร์**. 9 (1) : 9 - 41.
- _____. (2555). **คำพ้องจีน-ไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรม สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทยญี่ปุ่น.
- เรืองเดช ปั้นเขื่อนขัตติย์. (2531). **ภาษาถิ่นตระกูลไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- สมทรง บุรุษพัฒน์ , และคณะ. (2539). **ภาษาและวัฒนธรรมของชนชาติกัม-ไท (จ้วง-ต้ง)**. กรุงเทพฯ : บริษัทสหธรรมิกจำกัด.
- สมทรง บุรุษพัฒน์, เจอรี่ เอ เอ็ดมันสัน และมีแกน ชินนอท. (2541). **แนะนำชนชาติไท-กะได**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหธรรมิก.
- สมทรง บุรุษพัฒน์, สุมิตรา สุวรรณ์เดชา และย้ง ฉวน. (2543). **พจนานุกรมกัม-จีน-ไทย-อังกฤษ**. กรุงเทพฯ : บริษัทเอกพิมพ์.
- สมทรง บุรุษพัฒน์, โจว ก้วเหยียน. (2543). **วรรณกรรมของชนชาติกัม-ไท (จ้วง-ต้ง) ประเทศจีน**. กรุงเทพฯ : บริษัทสหธรรมิก.
- สมทรง บุรุษพัฒน์, เวย เอ็ดมันสัน. (2546). **พจนานุกรมสุย-จีน-ไทย-อังกฤษ**. กรุงเทพฯ : บริษัทเอกพิมพ์ไท.
- สมทรง บุรุษพัฒน์, เวน มิงยั้งและเวน ยิง. (2546). **พจนานุกรมฮไต-จีน-ไทย-อังกฤษ**. กรุงเทพฯ : บริษัทเอกพิมพ์ไท.
- สมทรง บุรุษพัฒน์, ฉิน เซียวหาง. (2549). **พจนานุกรมจ้วงเหนือ-จีน-ไทย-อังกฤษ**. กรุงเทพฯ : เอกพิมพ์ไท.
- สุริยา รัตนกุล. (2531). **นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์ ภาคที่ 1: ภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกและ ภาษาตระกูลจีน-ธิเบต**. กรุงเทพฯ : ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุริยา รัตนกุล. (2548). **นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์ : ภาษาตระกูลไท**. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก.
- Benedict, Paul K. (1942). Thai, Kadai and Indonesian: A New Alignment in Southeastern Asia. **American**

- Anthropologist.** 44,576-601.
- _____. (1975). *Austro-Thai: Language and culture.* New Haven : HRAF Press. Brown, J. Marvin.
- (1965). **From Ancient Thai to Modern Dialects.** In *From Ancient Thai to Modern Dialects, and Other Writings on Historical Thai Linguistics.* Bangkok : White Lotus.
- Chamberlain, James R. (1972). *The Origin of The Southwestern Tai.* In **Bulletin des Amis Du Royaume Laos.** Vientiane. 7-8 , 233 – 44.
- Gedney, William J. (1972). *A Checklist for Determining Tones in Tai Dialects.* **Studies in Linguistics in honor of George L. Trager.** ed. by M. Estelle Smith. The Hague : Mouton.
- Hartmann, John F. (1986). **Style, Scope, and Rigor in Comparative Tai Research.** In Bickner et al, (eds.).
- Li, Fang-Kuei. (1957a). *The Jui dialect of Po-ai and the northern Tai.* **Academia Sinica/Bulletin of the Institute of History and Philology.** Taipei. 29(1),315-22.
- _____. (1957b). *The Jui dialect of Po-ai: phonology.* **Academia Sinica/Bulletin of the Institute of History and Philology.** Taipei. 28(2),551-6.
- _____. (1959). *Classification by vocabulary: Tai dialects.* **Anthropological Linguistics.** 1(2),15-21.
- _____. (1960). **A tentative classification of Tai dialects.** in Stanley Diamond (editor), *Culture in history: essays in honor of Paul Radin.* New York :Columbia U.
- _____. (1965). *The Tai and Kam-Sui languages.* in **Indo-Pacific linguistic studies** (14-15), 1,148-79.
- _____. (1976). *Sino-Tai.* in **Computational Analyses of Asian & African Languages.** No.3. Mantaro J. Hashimoto (editor). March, 39-48.
- _____. (1977). **A handbook of comparative Tai** (Oceanic Linguistics special publication no.15). Honolulu : University Press of Hawaii.
- Manomaivibool Prapin. (1975). **A Study of Sino-Thai Lexical Correspondence,** PhD Dissertation, University Of Washington.
- Somsong Burusphat. (2006). **Northern Zhuang Chinese Thai English Dictionary.** Bangkok : Ekphimthai Ltd.
- 周耀文, 罗美珍. (2001). *傣语方言研究.* 北京: 民族出版社。
- 巫凌云. (1993). *傣语语法.* 昆明: 云南民族出版社。
- 李强. (2012). *傣语语音历史研究的若干问题.* 北京: 民族出版社。
- 龚群虎. (2002). *汉泰关系词的时间层次.* 上海: 复旦大学出版社。
- 梁敏, 张均如. (1996). *侗台语族概论.* 北京: 社会科学出版社。